

ועשו ארון, מפני מה בכל הכלים האלה כתיב ועשית ובארון כתיב ועשו ארון, אמר ר' יהודה ב"ר כלום, אמר לו הקב"ה יבואו הכל ויעסקו באהון כדי שיזכו כולם לתורה.

מפני מה כתיב

(יח) כרבים, דמות פרצוף זינוק להם.

כ"ט ט"ז

10

11

וישלחו יהוה אליהם מן עדן לעבד את האדמה אשר לקח משם: כן יגרש את האדם וישכן מקדם לגן עדן את הכרבים ואת להט כד החרב המתהפכת לשמר את צדק עץ החיים:

כ"ט ט"ז

12

(כד) מקדם לגן עדן, במזרחו של גן עדן, חרץ לגן. את הפרופים מלאכי חבלה.

י"ט ט"ז

13

בא לו מזל

דגים שהוא משמש בחדש אדר, ולא נמצא לו זכות ושמח מיד, ואמר אדר אין לו זכות ומזלו אין לו זכות, ולא עוד אלא שבאדר מת משה רבן, והוא לא ידע שבאחד באדר מת משה ובאחד באדר נולד משה, ואמר כשם שהדגים בולעין כך אני בולע אותן, א"ל הקב"ה, רשע, דגים פעמים נבלעין ופעמים בולעין, ועכשיו אותו האיש נבלע מן הבולעין, א"ר חנן הדא הוא דכתיב (להלן ט, א) ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם,

כ"ט ט"ז

14

ויהי עבד

ברחוקות הדר "א"ר אבדימי בר חמא בר קמא מלמד עזבה הקבי"ה עליהם את הדר כנינית ואמר להם אם אתם מקבלים הטרדה טובט ואם לאו שם תהא קבורתכם א"ר אחא בר יעקב מבאן מודעא רבה לאורייתא אבר רבא (ט) אעפ"כ הדר קבלוה בימי אחשוורוש דכתיב "קיימו וקבלו היהודים" קיימו מה שקיבלו כבר

כ"ט ט"ז

15

והא דאמרינן בענין אגדה מא מודעא רבא לאורייתא ומתין כבר קבלוה בימי אחשוורוש. קשה לי וכי מה קבלה זו עושה מסופו של עולם לתחלתו, אם קודם אחשוורוש לא היו מצווים למה נענשו ואם נאמר מפני שעברו על גזירת מלכם א"כ בטלת מודעא זו, ועוד למה הצריכם לקבלה וברית, ונ"ל לומר דמתחלה אע"פ שהיה להם מודעא מ"מ לא נתן להם הארץ אלא כדי שיקיימו התורה כמו שמפורש בתורה בכמה פרשיות, וכתיב (חלים ק"ה) ויתן להם ארצות גוים ועמל לאומים ירשו בעבור ישמרו חוקיו ותורוהו ינצורו, והם עצמן מתחלה לא עכבו בדבר כלל ולא אמרו כמודעא כלום אלא ברצון נפשם מעצמם אמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, לפיכך כשעברו על התורה עמד והגלם מן הארץ, משגלו מסרו מודעא על הדבר מדכתיב (יחזקאל כ) והעולה על רוחכם היה לא תהיה אשר אתם אומרים נהיה כגוים וכמשפחות האדמה לשרת עץ ואבן, וכדאמרינן באגדה (סנהדרין ק"ה א) רבינו יחזקאל עבד שמכרו רבו כלום יש לו עליו וכי

כ"ט ט"ז

יבד יהוה אל משה לאמר: דיבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה את כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי: וזאת התרומה שר תקחו מאתם זהב וכסף ובהשת: ותכלת וארגמן ותולעת שני וישש זרים: ועלת אילם מאדמים ועלת תחשים ועצי שטים: שמן למאד שמנים לשמן המשחה ולקטרת הסמים: אבני שהם ואבני מלאים אפד ולחשן: ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם: ככל אשר אני ראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כלי קליו וכן ועשו:

כ"ט ט"ז

ואת המשכן תעשה עשר יריעת שש זר ותכלת וארגמן ותלעת שני כרבים מעשה השב מעשה אתם: ודי היריעה האחת שמונה ועשרים באמה ולחב ארבע באמה יריעה האחת מדה אחת לכל היריעת:

כ"ט ט"ז

ת את הקרשים למשכן עצי שטים עמדים: עשר אמות ארך טו טז ש ואמה וחצי האמה רחב הקרש האחד: שתי ידות לקרש האחד יז יב אשה אל אחתה כן תעשה לכל קרשי המשכן: ועשית את יח ישים למשכן עשרים קרש לפאת נגבה תימנה:

כ"ט ט"ז

וכלי חכמים לב בכם יבאו ויעשו את כלי אשר צוה יהוה: את המשכן את אהלו ואת מקסוהו: את קרסיו ואת קרשיו את ברייתו את עמודיו ואת אדניו: את הארון ואת בדיו את הכפרת ואת פרכת המסד:

כ"ט ט"ז

פו (א) ואת המשכן [ווגו], עשר יריעות התחתונות קרויין משכן, כי תחתיהם הארון מקום שהשכינה שורה.

כ"ט ט"ז

פו (א) ואת המשכן תעשה, קרא היריעות בשם משכן כי בתוכם היו כסא³³ שלחן ומנורה ל"משכן" שכינה. והיו עשויות

כ"ט ט"ז

ויהי בחדש הראשון יז בשנה השנית באחד לחדש היום המשכן: ויקם משה את המשכן יח ויתן את אדניו וישם את קרשיו ויתן את ברייתו ויקם את עמודיו: ויפרש את האהל על המשכן וישם את מקסה האהל עליו מלמעלה יט כאשר צוה יהוה את משה: כ"ט ט"ז

כ"ט ט"ז

מ (יח) ויקם משה את המשכן, עשר היריעות מעשה חושב שנקראו משכן הוקמו קודם הקמת הקרשים¹⁸, אם בידי אדם מחזיקין בו, ואם על דרך נס, כדבריהם ז"ל¹⁹, ועל זה הסדר נעשה והובא אל משה, כי אמנם אותן עשר יריעות הן היו עיקר בנין המשכן, ושאר הנכנס באותו הבנין, והם האדנים והקרשים והבריחים והעמודים והאהל, היו להעמיד המשכן ולכסותו.

כ"ט ט"ז

ועשו ארון עצי שטים אמתיים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קמתו: וצפית אתו זהב טהור ומחין תצפנו ועשית עליו זר זהב סביב: וצקת לו ארבע טבעות זהב ונתתה על ארבע פעמתיו ושתי טבעת על צלעו האחת ושתי טבעת על צלעו השנית: ועשית בדי עצי שטים וצפית אתם זהב: והבאת את הבדים בטבעת על צלע הארון לשאת את הארון בהם: בטבעת הארון יהיו הבדים לא יסרו ממנו: ונתת אל הארון את העדת אשר אתן אליך: ועשית כפרת זהב טהור אמתיים וחצי ארפה ואמה וחצי רחבה: ועשית שנים כרבים זהב מקשה תעשה אתם משני קצות הכפרת: ועשה כרוב אחד מקצה מזה וכרוב אחד מקצה מזה מן יט הכפרת תעשו את הכרבים על שני קצותיו: והיו הכרבים פרשי כ כנפים למעלה סככים בכנפיהם על הכפרת ופניהם איש אל אחיו אל הכפרת יהיו פני הכרבים: ונתת את הכפרת על הארון כא מלמעלה ואל הארון תתן את העדת אשר אתן אליך: ובועדתי לך כב שם וברית אתך מעל הכפרת מבין שני הכרבים אשר על הארון העדת את כלי אשר אצוה אותך אל בני ישראל: כ"ט ט"ז

כ"ט ט"ז

17) וְיָמַד יְהוָה אֶל-מִשְׁדֵּךְ כְּתָבֶיךָ אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כִּי עַל-פִּי כו
יְבָרִים הָאֵלֶּה כְּכַתְבִּי אֶתְךָ בְּרִית וְאֶת-יִשְׂרָאֵל:
ג' ע"ב ס' פ"א

וכן מצונו *בנחש הקדמוני שנתן עינו במה שאינו ראוי לו מה שביקש לא
נתנו לו ומה שבדיו נמלודו ממנו אמר הקב"ה אני אמרתי יהא מלך על כל
בהמה וזוהי ועכשיו *ארור הוא מכל הבהמה ומכל חית העדה אני אמרתי
יהלך בקומה וקופה עכשיו על גחונו ילך אני אמרתי יהא מאכלו מאכל אדם
עכשיו עפר יאכל הוא אמר אהרונ את אדם ואשא את חזה עכשיו איבה אשית
בינך ובין האשה ובין זרעך ובין זרעה וכן מצונו בקין וקרח ובלעם ודואג
ואחיתופל וגחזי ואבשלום ואדוניהו ועוידו והמן שנתנו עיניהם במה שאינו
ראוי להם מה שביקשו לא נתן להם ומה שבדיו נמלודו מהם: ג' ע"ב ס' פ"א

18) א"ר יוחנן לא כרת הקב"ה ברית עם
ישראל אלא בישביל דברים שבעל פה
שנאמר *כי על פי הדברים האלה כרתו אתך
ברית ואת ישראל:
ג' ע"ב ס' פ"א

28) פנים אחת גזרה מלכות הרשעה שלא יעסקו
ישראל בתורה בא פפוס בן יהודה ומצאו
לרבי עקיבא שהיה מקהיל קהלות ברבים
ועוסק בתורה אמר ליה עקיבא אי אתה
מתורא מפני מלכות* אמר לו אמשול לך
משל למה הדבר דומה לשועל שהיה מהלך
על גב הגנה וראה דגים שהיו מתקבצים
ממקום למקום אמר להם מפני מה אתם
בורחים אמרו לו מפני רשתות שמביאין עלינו בני אדם אמר להם רצונכם
שתעלו ליבשה וגדור אני ואחס כשם שדרו אבותי עם אבותיכם אמרו לו אתה הוא שאומרים עליך
פקח שבחיות לא פקח אתה אלא מפש אתה ומה במקום חיותנו אנו מתוראין במקום מיתתנו על אחת
כמה וכמה אף אנחנו עכשיו יושבים ועוסקים בתורה שכתוב בה *כי הוא חייך ואורך ימך כך
אם אנו הולכים ומבטלים ממנה שאנו יושבים ועוסקים בתורה שכתוב בה *כי הוא חייך ואורך ימך כך
האסורים ותפמו לפפוס בן יהודה וחבשותו אמר לו פפוס מי הביאך לכאן אמר ליה אשריד רבי
עקיבא שנתפסת על דברי תורה אוי לו לפפוס שנתפס על דברים בטלים
ג' ע"ב ס' פ"א

19) ואף-גם זאת כהיותם בארץ איביהם לא
אסתים ולא יגעלתים לכלתם להפר בריתי אתם כי אני יהוה
להיהם:
ג' ע"ב ס' פ"א

20) לקיש בשעה שנבנו נכדים להיכל ראו
כרובים המעורין וה כזה הוציאו לשוק
ואמרו ישראל הללו שברכתן ברכה וקלחתן
קללה יעסקו בדברים הללו מיד הוילום
שנאמר *כל מכבדיה הוילוה כי ראו ערוהה: ג' ע"ב ס' פ"א

ת"ד איזה עשיר כל שיש לו נחת
רוח בעשרו דברי רבי מאיר: סימן מ"ט
ק"ס: רבי טרפון אומר כל שיש לו ק'
כרמים ומאה שדות וק' עבדים שעובדין בהן
רבי עקיבא אומר כל שיש לו אשה נאה
במעשים רבי יוסי אומר כל שיש לו בית
הכסא כמך לשולחנו
ג' ע"ב ס' פ"א

21) הקמורח על האיש לפני ד' *שלא יחקן
מבוזין ויכניס *להוציא מלבן *של צדוקין
שואמרים יחקן מבוזין ויכניס
ג' ע"ב ס' פ"א

30) רבי אלעזר בר' שמעון כל מקום שאתה
מוצא דבריו של רבי אלעזר בנו של רבי
יוסי הגלילי בהגדה עשה אונג' *כאפרכסת
דכ"ס לא מרבכם מכל העמים חשק ה' בכם
וגו' אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל
היושקני בכם שאפילו בשעה שאני משפיע
לכם גדולה אתם ממעטין עצמכם לפני נחתי
גדולה לאברהם אמר לפני *ואנכי עפר ואפר
למשה ואהרן *אמר *ונחנו מה לדוד אמר
ואנכי תולעת ולא איש אבל עובדי כוכבים
אינן בן נתתי גדולה לנמרוד אמר *הבה
נבנה לנו עיר לפרעה אמר *מי ה' לסנדיב
אמר *מי בכל אלהי הארצות וגו' לנבוכדנצר
אמר *אעלה על במתי עב לחורם מלך צור
אמר *מושב אלהים ישבתי בלב ימים אמר
רבא ואיתימא ר' יוחנן גדול שנאמר במשה
ואהרן יותר ממה שנאמר באברהם דאילו
באברהם כתיב ואנכי עפר ואפר ואילו במשה
ואהרן כתיב ונחנו מה ואמר רבא ואיתימא
ר' יוחנן אין העולם מתקיים אלא בישביל
משה ואהרן כתיב הכא ונחנו מה וכתיב
*ואנכי עפר ואפר אמר רבי
אילעא אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שבעת מריבה
שנאמר תולה ארץ על בלימה
ג' ע"ב ס' פ"א

22) כ"ג כיום הכפורים זכה היו נכנס בשלום, לא
זכה סבין כי הכרוכים להב יוצא ושורף אותו
מכפנים וטת, והיו הכרוכים אלו כנגד אלו
ג' ע"ב ס' פ"א

23) (יח) שנים כרובים וגו' ופניהם
איש אל אחיו. כמו שני חברים
שנושאים ונותנים בדברי תורה:
ג' ע"ב ס' פ"א

ועשית יריעות עזים, חלו יריעות
עליונות הפרכות על יריעות התמטות העליונות קריות חל כלומר
לגג ומכסה והתמטות קריות משכן עמנו שהן לנו תכלת
ולרגמן ותולעת שני:
ג' ע"ב ס' פ"א

כרובים מעשה חשב, כרובים היו מצויירין בהם באריגתן, ולא
ברקימה שהיא מעשה מחט, אלא באריגה בשני כותלים, פרצוף
אחד מכאן ופרצוף אחד מכאן, ארי מצד זה ונשר מצד זה⁷⁴, כמו
שאורגין חגורות של משי שקורין בלעז פיישיש"א. ג' ע"ב ס' פ"א

24) אמר ריש לקיש מאי דכתיב
(ז) *אשירה לה' כי גאה גאה שירה למי
מלך שבעופות נשר ואדם מתגאה עליהן והקב"ה מתגאה על כולן ועל
כל העולם כולו כתוב אחד אומר *ודמות פניהם פני אדם ופני אריה אל
הימין לארבעתם ופני שור מהשמאל לארבעתן וגו' וכתיב *וארבעה פנים
לאחד פני האחד פני הכרוב ופני השני פני אדם והשלישי פני אריה והרביעי
פני נשר ואילו שור לא קאחשיב (ס) אמר ר"ל יהוקאל ביקש עליו רחמים והפכו
אמר לפניו רבש"ע *קטיגור יעשה סניגור מאי כרוב אמר רבי אבהו
ג' ע"ב ס' פ"א

ובהגיע תר-אסתר בת-אביהויל ד' מרדכי אשר לקחלו לבית לבוא
אל-המלך לא בקשה דבר כי אם את אשר יאמר הגי סריס-המלך
שמן הנשים ותהי אסתר בשאת הן בעיני כלי-ראיה: ותלקח אסתר
אל-המלך אחשדרוש אל-בית מלכותו בתוך העשירי הוא-החדש
שבת בשנת-שבע למלכותו: ויאהב המלך את-אסתר מכל-הנשים
ותשא-הן ותסד לפניו מכל-הבתולות וישם כתר-מלכות בראשה
וימליכה תחת ושתי:
ג' ע"ב ס' פ"א

ג' ע"ב ס' פ"א

ג' ע"ב ס' פ"א